

LUYỆN THI VÀO 10 – MÔN NGỮ VĂN

GIÁO VIÊN: UÔNG THU NGÀ

Tác phẩm: LẶNG LẼ SA PA – ĐÁP ÁNwww.vinastudy.vn

Câu 1: Tình huống truyện trong tác phẩm được tác giả xây dựng có điểm gì độc đáo? Vai trò của nó trong việc xây dựng nhân vật và chủ đề của truyện?

Trả lời

- Tình huống cơ bản của truyện "Lặng lẽ Sa Pa" chính là cuộc gặp gỡ của người thanh niên làm việc một mình ở trạm khí tượng với bác lái xe và hai hành khách trên chuyến xe ấy - ông họa sĩ và cô kỹ sư lên thăm trong chốt lát nơi ở và làm việc của anh thanh niên.

- Tình huống gặp gỡ này là cơ hội thuận tiện để nhân vật chính được hiện ra qua sự quan sát, suy nghĩ của những nhân vật khác, đặc biệt là ông họa sĩ già. Chính vì thế nhân vật chính không chỉ hiện ra một cách tự nhiên mà còn được soi chiếu, đánh giá từ cái nhìn và cảm xúc của những nhân vật khác, rồi lại tác động đến tình cảm và suy nghĩ của những nhân vật ấy.

Câu 2: Viết một đoạn văn diễn dịch khoảng 12 câu: Những trang văn của Nguyễn Thành Long đã khắc họa thiên nhiên Sa Pa thật rực rỡ, nên thơ, giàu cảm xúc. (Đoạn văn có sử dụng một câu thẩm thán. Gạch 1 gạch chỉ rõ).

Trả lời

* Học sinh có thể viết theo nhiều hướng khác nhau, miễn sao hợp lí.

* Tham khảo đoạn văn sau

Có một Sa Pa của những rặng đào, những đàn bò lang cổ đeo chuông đang thung thảng gặm cỏ, khung cảnh chỉ có thể thấy ở rừng núi. Có một Sa Pa của nắng, nắng đem lại cho Sa Pa một vẻ đẹp mới: rực rỡ và bất ngờ. Ánh nắng dường như sáng dần lên trong khung cảnh thiên nhiên. Cái nắng chói chang được Nguyễn Thành Long miêu tả “đốt cháy rừng cây” và cái nắng vào cuối buổi trưa lại gay gắt hơn “ánh nắng như phủ khắp, mạ bạc cả con đèo”. Cảnh được quan sát từ trên cao trở xuống. Và ở góc độ ấy, thiên nhiên càng trở nên khoáng đạt, hùng vĩ hơn. Rừng cây như “một bó đuốc khổng lồ”, ánh nắng khiến thiên nhiên Sa Pa lặng lẽ, trầm mặc mà đầy sức sống. “Nắng bắt đầu len tới đốt cháy rừng cây”, đọc câu văn, ta cảm giác như nắng đang di chuyển, đang chạy dần trên các triền núi. Có thể nói câu văn miêu tả thiên nhiên đã làm thêm chất trữ tình cho câu chuyện. Bên cạnh Sa Pa của nắng còn có Sa Pa của mây: “mây cuộn tròn từng cục, rơi trên các vòm lá ướt sương...”. Dường như con người đang đi trong mây. Mây cũng hồn nhiên, tinh nghịch chui vào gầm xe. Và với thủ pháp nhân hóa rất thú vị ấy, Sa Pa còn hiện lên với hình ảnh cây thông và những cái cây tử kinh - chủ bé nghịch ngợm nhô “cái đầu màu hoa cà lên trên màu xanh của rừng”. Cây tử kinh như hài hoà, nổi bật giữa màu xanh của rừng núi.

Khung cảnh rất nên thơ và câu văn cũng đầy chất thơ. Khung cảnh mang vẻ đẹp bình yên, êm ả như không hề biết đến bom đạn, khói thuốc của chiến tranh. **Khung cảnh ấy mới yên bình làm sao!** Đường như những thay đổi của cuộc sống không chạm được đến nơi đây. Nhan đề của truyện, thiên nhiên trong truyện cũng rất êm đềm, nhưng lặng lẽ mà không phẳng lặng, bình yên mà rất sống động.

Câu 3: Cảm nhận của em về nhân vật anh thanh niên trong truyện ngắn *Lặng lẽ Sa Pa* của Nguyễn Thành Long

Dàn ý tham khảo:

- Mở bài: Giới thiệu tác giả, tác phẩm, hoàn cảnh sáng tác và nhân vật anh thanh niên
- Thân bài: HS có thể triển khai theo hệ thống ý dưới đây
 - Tình huống truyện: độc đáo, bất ngờ
 - Nhân vật anh thanh niên:
 - + Hoàn cảnh sống và làm việc
 - + Những phẩm chất tốt đẹp của anh: lòng yêu nghề, tinh thần trách nhiệm cao trong công việc; tự tạo cho mình cuộc sống nề nếp; sự chân thành, cởi mở và hiếu khách; khiêm tốn và thành thật
- Kết bài: Cảm xúc về nhân vật

Bài tập vận dụng

Bài tập 1: Cho đoạn văn sau

“Khi ta làm việc, ta với công việc là đôi, sao gọi là một mình được? Huống chi, công việc của cháu gắn liền với việc của bao anh em đồng chí dưới kia. Công việc của cháu gian khổ thế đấy, chứ cắt nó đi, cháu buồn đến chết mất”

(Nguyễn Thành Long, *Lặng lẽ Sa Pa*)

- Đoạn đối thoại trên là lời của ai nói với ai? Trích trong tác phẩm nào? Của tác giả nào? Hoàn cảnh sáng tác của tác phẩm đó?
- Tình huống truyện cơ bản của tác phẩm trên là gì? Tác giả tạo ra tình huống ấy nhằm mục đích gì?
- Viết một đoạn văn (khoảng 10 - 12 câu) nêu cảm nhận của em về nhân vật trong đoạn văn trên. Đoạn văn có sử dụng một phép nối, một câu ghép.
- Hãy kể tên hai tác phẩm đã học viết về đề tài “Lao động sản xuất” (Ghi rõ tên tác giả)

Trả lời

a.

- Đoạn văn trên là lời của anh thanh niên nói với ông họa sĩ già, trích trong truyện ngắn *Lặng lẽ Sa Pa* của Nguyễn Thành Long.

- *Lặng lẽ Sa Pa* được sáng tác năm 1970, trong chuyến đi thực tế của tác giả ở Lào Cai. Đây là một truyện ngắn tiêu biểu ở đề tài viết về cuộc sống mới hòa bình, xây dựng chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc. In trong tập “Giữa trong xanh” (1972) của Nguyễn Thành Long.

b. HS xem lại câu trả lời ở **Câu 1**

c.

* HS có thể nêu cảm nghĩ theo nhiều cách khác nhau, miễn sao hợp lí.

* Tham khảo đoạn văn sau

Anh thanh niên xuất hiện trong tình huống là cuộc gặp gỡ rồi lên thăm chốc lát nơi ở và làm việc của anh với bác lái xe và hai hành khách trên xe. (1) Do mới lên nhận công tác, “thèm người quá” nên anh kiếm cớ để xe dừng lại nên bác lái xe đã giới thiệu anh thanh là người cô độc nhất thế gian. (2) Nhưng chỉ bằng lời giới thiệu đó thôi cũng đủ khơi dậy sự tò mò trong lòng người đọc về con người ấy. (3) Anh thanh niên sống một mình trên đỉnh Yên Sơn cao 2600m, quanh năm chỉ có cỏ cây cùng mây mù với công việc khí tượng hết sức vất vả “đo mưa, đo nắng, đo chấn động mặt đất”, phải lấy ộp vào lúc một giờ, bốn giờ sáng xung quanh tối mịt nhưng anh vẫn rất nghiêm túc, đúng giờ (4) Chính tinh thần trách nhiệm và tình yêu với công việc đã giúp anh vượt qua sự thiếu thốn và cô độc khi sống một mình giữa núi rừng. (5). Người thanh niên ấy đã sống những ngày tháng của tuổi trẻ thật ý nghĩa, cao thượng khi dùng cả nhiệt huyết của thanh xuân cống hiến cho công cuộc xây dựng và phát triển đất nước. (6) **Đâu chỉ vậy, tác giả còn nhắc tới anh bằng một thái độ rất trân trọng và trù mến, bởi dù sống một mình song anh là người có nếp sống khoa học, ngăn nắp và có tâm hồn cao đẹp.** (7) Căn phòng làm việc của anh sắp đặt rất gọn gàng đầu vào đây, đặc biệt là một giá sách và một quyển sách đang đọc dở ở trên bàn chứng tỏ tinh thần học hỏi không ngừng còn ngoài vườn được anh trồng hoa thực được, lay ơn đủ màu (8). Anh còn là một người rất chu đáo và biết quan tâm đến mọi người khi đích thân anh hái hoa tặng khách, chuẩn bị trứng luộc cho khách ăn trưa trên xe và gửi tam thất cho vợ bác lái xe khi hay tin bác gái không khỏe. (9) Có lẽ hoàn cảnh sống cô độc một mình trên núi cao cũng là một trong những điều kiện khiến cho con người ấy lặng đi, ít nghĩ cho mình mà nghĩ cho người khác nhiều hơn. (10) Đặc biệt, khi ông họa sĩ đề nghị sẽ vẽ bức chân dung của anh anh đã khiêm tốn từ chối **và** hứa sẽ giới thiệu cho ông những người khác xứng đáng hơn là ông kĩ sư dưới vườn rau Sa Pa, anh cán bộ nghiên cứu bản đồ sét 11 năm không rời cơ quan ngày nào. (12) **Bởi** với anh, dù đã có đóng góp cho chiến thắng của quân đội ta trong việc hạ chiếc máy bay của địch trên cầu Hàm Rồng nhưng chừng ấy vẫn chưa là gì so với đóng góp của những người khác. (13) Quan

niệm sống và cống hiến một cách thầm lặng ấy cũng là quan niệm sống của thế hệ trẻ, anh trở thành hình mẫu lí tưởng của những con người thời đại mới. (13)

Chú thích :

Phép nối : Bởi, và

Câu ghép: *Đâu chỉ vậy, tác giả còn nhắc tới anh bằng một thái độ rất trân trọng và triu mến, bởi dù sống một mình song anh là người có nếp sống khoa học, ngăn nắp và có tâm hồn cao đẹp.*

d. Hai tác phẩm viết về đề tài *Lao động sản xuất*

- Đoàn thuyền đánh cá (Huy Cận)

- Lặng lẽ Sa Pa (Nguyễn Thành Long)

Bài tập 2: Cho đoạn văn sau

“Gian khổ nhất là lần ghi vào báo cáo về lúc một giờ sáng. Rét bác ạ. ở đây có cả mưa tuyết đấy. Nửa đêm đang nằm trong chăn, nghe tiếng chuông đồng hồ chỉ muốn đưa tay ra tắt đi. Chui ra khỏi chăn, ngọn đèn bão vặn to đến cỡ nào vẫn thấy là không đủ sáng. Xách đèn ra vườn, gió tuyết và lặng im ở bên ngoài như chỉ chực đợi mình ra là ào ào xô tới. Cái im lặng lúc đó mới thật dễ sợ: Nó như bị gió chặt ra từng khúc, mà gió thì giống như những nhát chổi lớn muốn quét đi tất cả, ném vứt lung tung.” (...)

(Lặng lẽ Sa Pa - Nguyễn Thành Long)

a. Đoạn văn trên là lời nói của nhân vật nào? Được nói ra trong hoàn cảnh nào? Những lời tâm sự đó giúp e hiểu gì về hoàn cảnh sống và làm việc của nhân vật? Ngoài những khó khăn được nói đến trong đoạn trích trên, hoàn cảnh sống của nhân vật còn có điều gì đặc biệt?

b. Điều gì đã giúp nhân vật trên sống yêu đời và hoàn thành tốt nhiệm vụ trong hoàn cảnh sống ấy?

c. Chép một câu có sử dụng phép nhân hóa trong đoạn văn trên

Trả lời

a.

- Đoạn văn trên là lời của nhân vật anh thanh niên khi tâm sự với ông họa sĩ già và cô kĩ sư trẻ về công việc của mình.

- Những lời tâm sự đó giúp em hiểu về hoàn cảnh sống và làm việc của nhân vật:

+ Mỗi ngày a phải gửi bản “ốp” về nhà đúng giờ bất kể điều kiện thời tiết ra sao, có những lúc tưởng chừng như không thể làm được.

+ Nửa đêm, dù mưa tuyết, giá lạnh, đúng giờ “ốp” cũng phải trở dậy ra ngoài làm việc.

- Hoàn cảnh sống và làm việc của anh thanh niên được khắc họa trong tác phẩm là một hoàn cảnh sống đặc biệt:

+ Sống và làm việc một mình trên đỉnh Yên Sơn cao 2600m, quanh năm làm bạn với cỏ cây mây mù. Anh làm công tác khí tượng kiêm vật lí địa cầu. Công việc cucar anh là “*đo gió, đo mưa, đo nắng, tính mây và đo chấn động mặt đất, dự báo thời tiết hàng ngày để phục vụ sản xuất, phục vụ chiến đấu*”. Đây là công việc gian khó, đòi hỏi sự chính xác, tỉ mỉ và tinh thần trách nhiệm cao.

+ Hoàn cảnh sống khắc nghiệt vô cùng bởi sự heo hút, vắng vẻ; cuộc sống và công việc có phần đơn điệu, nhàm chán là những thử thách thực sự đối với con người trẻ tuổi ấy. Nhưng cái gian khổ nhất đối với chàng trai trẻ ấy là phải vượt qua sự cô đơn, vắng vẻ quanh năm suốt tháng ở nơi núi cao không một bóng người. Cô đơn đến mức “*thèm người*”, phải lẩn cây chặn đường dừng xe khách qua núi để được gặp gỡ, trò chuyện.

b. Trong hoàn cảnh sống và làm việc đặc biệt ấy, anh thanh niên vẫn sống yêu đời và hoàn thành tốt nhiệm vụ là bởi:

- Anh có lòng yêu nghề và tinh thần trách nhiệm với công việc

- Biết tự sắp xếp cuộc sống ngăn nắp, gọn gàng; chủ động làm cho cuộc sống trở nên phong phú, nhiều màu sắc hơn: trồng hoa, nuôi gà, tự học và đọc sách ngoài giờ làm việc.

c. HS chép một trong hai câu:

- *Xách đèn ra vườn, gió tuyết và lặng im ở bên ngoài như chỉ chực đợi mình ra là ào ào xô tới.*

- *Cái im lặng lúc đó mới thật dễ sợ: Nó như bị gió chặt ra từng khúc, mà gió thì giống như những nhát chổi lớn muốn quét đi tất cả, ném vứt lung tung.*

Bài tập 3:

Khi được c mời lên nhà anh thanh niên, ông họa sĩ trong truyện ngắn *Lặng lẽ Sa Pa* đã nghĩ thầm: “*Khách tới bất ngờ, chắc cu cậu chưa kịp quét tước dọn dẹp, chưa kịp gấp chăn chẳng hạn*”

Nhưng rồi sau những câu chuyện anh kể, những việc anh làm, ông họa sĩ lại nghĩ: “*Chao ôi, bắt gặp một con người như anh ta là một cơ hội hãn hữu cho sáng tác, nhưng hoàn cảnh sáng tác còn là một chặng đường dài. Mặc dù vậy, ông đã chấp nhận một thử thách.*”

a. Em hiểu cách nhìn nhận, đánh giá về nhân vật anh thanh niên đã thay đổi như thế nào? Vì sao lại có sự thay đổi đó? Ý nghĩa của sự thay đổi đó là gì?

b. Bên cạnh nhân vật ông họa sĩ, còn nhiều nhân vật phụ khác cũng đã góp phần làm rõ tính cách nhân vật anh thanh niên. Đó là những nhân vật nào?

c. Viết một đoạn văn ngắn khoảng 10 -12 câu phân tích nhân vật ông họa sĩ trong tác phẩm. Trong đó có sử dụng một thành phần phụ chú, một phép thế.

Trả lời

a.

- Cách nhìn nhận, đánh giá của ông họa sĩ với nhân vật anh thanh niên đã thay đổi từ chưa hiểu đến hiểu và cảm phục.

- Sự thay đổi đó có được là do những điều ông họa sĩ chứng kiến, được nghe anh kể và chia sẻ qua những câu chuyện.

b. . Bên cạnh nhân vật ông họa sĩ, còn nhiều nhân vật phụ khác cũng đã góp phần làm rõ tính cách nhân vật anh thanh niên: bác lái xe, cô kĩ sư, ông họa sĩ, anh bạn cùng làm công tác khí tượng trên đỉnh Phanxipang, ông kĩ sư dưới vườn rau Sa Pa và anh cán bộ nghiên cứu bản đồ sét.

c.

* HS có thể triển khai theo nhiều hướng khác nhau, miễn sao hợp lí.

* Tham khảo đoạn văn

Lặng lẽ Sa Pa của Nguyễn Thành Long đã khắc họa thành công hình ảnh những con người lao động bình thường, những con người đang thầm lặng cống hiến cho công cuộc chiến đấu và dựng xây của đất nước. Đọc Lặng lẽ Sa Pa, ta không thể quên nhân vật ông họa sĩ - **một người am hiểu nghệ thuật và từng trải**. Ông họa sĩ là người có vai trò quan trọng trong việc thể hiện tư tưởng chủ đề tác phẩm và khắc họa các nhân vật khác. Người kể chuyện đã nhập vào cái nhìn và suy nghĩ của **ông họa sĩ** để quan sát và miêu tả cảnh sắc thiên nhiên ở Sa Pa. Đôi mắt và tâm hồn nhạy cảm của **người nghệ sĩ say mê nghệ thuật ấy** đã khiến con người và cảnh sắc Sa Pa hiện lên tuyệt đẹp và đầy chất thơ. Nhân vật chính là anh thanh niên được khắc họa chủ yếu qua điểm nhìn của người họa sĩ già, nhân vật này hiện lên rõ nét và ấn tượng hơn nhờ những suy nghĩ của ông họa sĩ. Ông họa sĩ của Nguyễn Thành Long là người nghệ sĩ khát khao sáng tạo, đam mê nghệ thuật đến cháy bỏng. Ông họa sĩ già đã lặn lội lên tận Sa Pa để tìm cảm hứng sáng tác, tìm đối tượng nghệ thuật. Khi gặp anh thanh niên, sự từng trải nghề nghiệp và niềm khao khát sáng tạo trong ông đã bùng dậy khiến ông bối rối xúc động vì ông “đã bắt gặp một điều thật ra ông vẫn ao ước...ôi ! một nét thôi đủ khẳng định một tâm hồn, khơi gợi một ý sáng tác...”. Ông muốn ghi lại hình ảnh anh thanh niên bằng nét bút ký họa. Là người từng trải, ông họa sĩ có những suy nghĩ sâu sắc về cuộc sống và con người. Đối diện với anh thanh niên, ông đã cảm nhận rất sâu sắc về đẹp trong tâm hồn anh “ Người con trai ấy đáng yêu thật, nhưng làm cho ông nhọc quá. Với những điều làm cho người ta suy nghĩ về anh. Và về những điều anh suy nghĩ...”. Đứng trước anh thanh niên, ông họa sĩ hiểu về “sức mạnh nghệ thuật và sự bất lực của nó”. Ông cảm nhận được

vẻ đẹp và ý nghĩa của cuộc sống ở con người trẻ tuổi này và cũng hiểu rất rõ ngôn ngữ của hội họa không đủ khả năng để diễn tả vẻ đẹp tâm hồn của anh, đặc biệt là những suy nghĩ của anh về công việc và cuộc sống.

Chú thích:

- Thành phần phụ chú: ***một người am hiểu nghệ thuật và từng trải***
- Phép thế: ông họa sĩ - người nghệ sĩ say mê nghệ thuật ấy

VINASTUDY.VN